

NAPJAINK FÖLDÉPÍTÉSZE

Vályogház Ausztriában

Építész: **Boltshauser Architekten AG, Martin Rauch**

Szöveg: **Csóka Balázs**

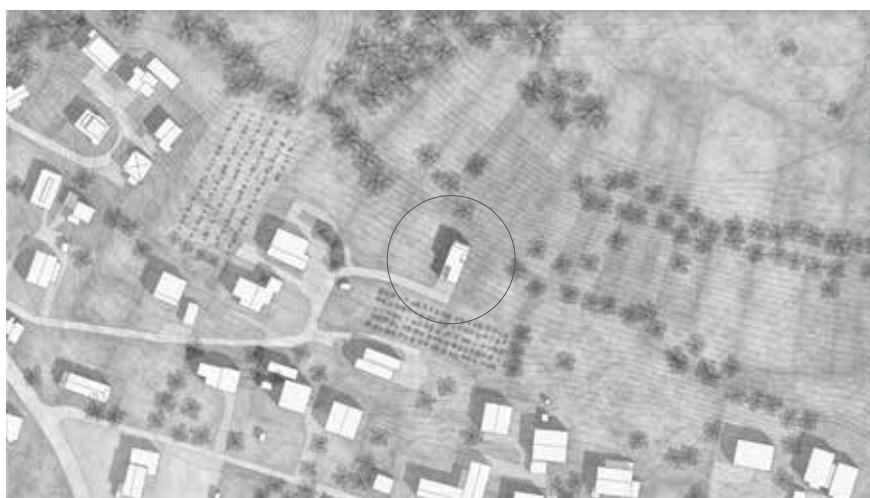

Tömésfal, földfal, vályog... Mindenki által ismert építőanyag, amiről mindenkinek van véleménye, és mindenkinek más. Sokaknak az elfeledni akart szegénységet jelenti. Van, akinek a nagyszülői hűvös házat, ahol a nyári szünetet tölthette gyerekkorában, és van, akinek az eltűnőben lévő paraszti kultúra kozmosszal összekapcsolt lakóépületeit, Molnár V. József bácsi magyarázataival. A fenti meglátások mellett egyre több embernek jelent a vályog egy környezetbarát, újra felhasználható építőanyagot, amelynek kicsi az ökológiai lábnyoma, az építés helyén kinyerhető a földből, és kitűnő épületbiológiai tulajdonságai folytán egészséges és kellemes belső atmoszférát tud teremteni.

Martin Rauch, az ausztriai Schlinsben felépült családi ház tervezője és tulajdonosa az utóbbi kategóriába tartozik, azzal a kiegészítéssel, hogy keramikusként és kályhaépítőként végzett tanulmányai során már korán megismerkedett az anyaggal, azonban építészeti tanulmányokat soha nem végzett. Ezáltal új szempöngböl, az építészeti oktatásban betanulandó konvenciók nélkül, művészemberként nyúlhatott az agyaghoz. A bécsi Iparművészeti Egyetem elvégzése után az Afrikában végzett több hónapos önkéntes munkája során szembesült az internacionalista modern építészet környezetre érzéketlen, drága építéstechnológiai és a hagyományos afrikai földépítészet közti ellentmondásokkal. Hazatérése után kezdte el földépítészeti kísérleteit: agyagkeverékeket tesztelt, és az építési technológia, a zsaluzás, tömörítés modernizálásával kísérletezett.

▲ Helyszínrajz

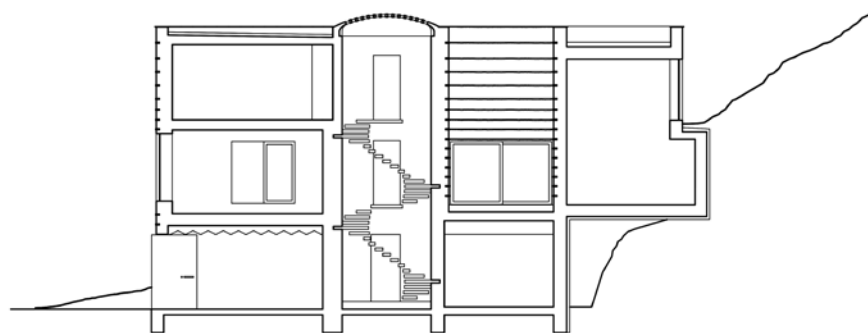
MARTIN RAUCH

Martin Rauch's merit is bringing rammed-earth architecture to the forefront again in Europe by making it accessible to the masses. Some of the most significant European adobe architects of our time have studied under his tutelage. In addition to diligence, his success was due to smart decisions that led the way in making adobe trendy and in developing prefabricated building blocks suitable for industrial purposes. In Hungary, this is still a thing of the future. However, the excellent building biology qualities of adobe, the strong connection with the immediate environment that the material implies and the artistic value of its wall structure are reason enough for all enthusiasts of natural building materials to follow Martin Rauch's example.

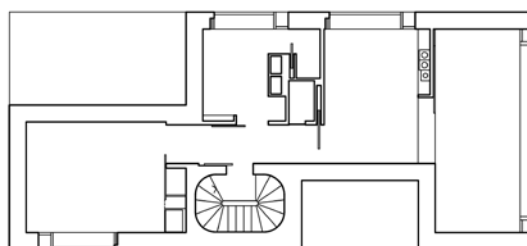
A 2000-es évek közepére számos tömésfallal készült középület építőjeként elérte, hogy a földépítéset Európa-szerte felkerült a kortárs építészet térképére. Lakóépületének bemutatása előtt ismerjük meg Rauch műhelyét is, amelynek felépítése, elhelyezkedése jól leírja az alkotó gondolkozását. A Bécsben eltöltött tanulóévek után az első megrendelések befutásakor Rauch hazaköltöztette kályhaépítő műhelyét szülőfalujába, a nyugat-ausztriai Schlinsbe. A család generációk óta itt él, és földműveléssel foglalkozik. Ezt a hagyományt jelenleg az egyik testvér viszi tovább. A földépítészeti kísérletezés éveiben az első épületek a családtagok számára épültek, miközben a kályhaépítésből éltek szintén keramikus végzettségű feleségével. A kísérletezések során Rauch rájött, hogy a földépítéset népszerűsítéséhez nem szükséges megváltoztatnia az alapanyagot, de modern kivitelezési technológiákat és dizájnt kell használnia, hogy áttörhessen az emberek uraló előítéleteken.

Rauch saját házát a család földterületén, egy almaültetvényekkel körbevett domboldalon építette fel. A meredek, sziklás területen lévő épület a művész alkotásainak teljes palettáját bemutatja. A tömésfalhoz az alapanyagot a domboldalból nyerték ki, azonban újjító módon a fal nem kapott sem külső, sem belső vakolatot. Rauch mentes az építészek betanult reflexeitől („vályogháznak jó kalap kell”), alkotó művészként láttatni akarja a vályogfal rétegeit, megmutatni a földből döngölt falazat textúráját. Olyan formája ez a vályogépítésnek, amelyet Európában korábban csak francia területeken használtak gazdasági épületeknél, azonban az igényesen kezelt felületek képesek megszólítani korunk építészeit és építtetőit.

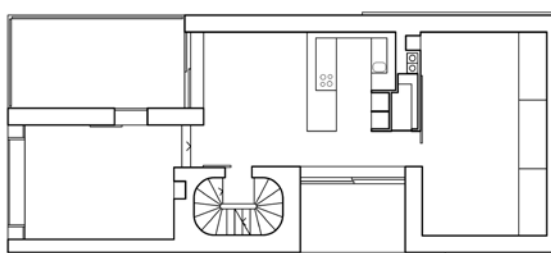
A homlokzatok felületét csak a vízszintesen futó keskeny téglacsíkok osztják meg, amik az alkotó szerint csupán a falakon lezúduló csapadékvíz lassítását célozzák, ezzel csökkentve a falak

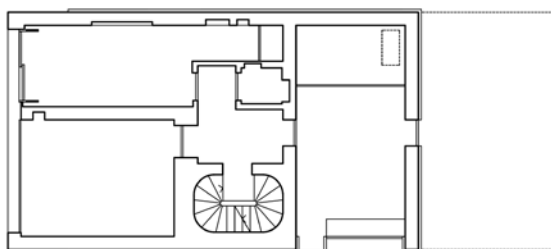
▲ Hosszmetszet

▲ Emeleti alaprajz

▲ Földszinti alaprajz

▲ Alagsori alaprajz

erózióját. Az eső ugyanis a falak felületének finom szemcséit kimossa az agyagszemcsék közül, amelyek azonban a csapadék hatására megdagadnak, így gátolva a további eróziót. A falat védő funkciójuk mellett a téglacsíkok modern ornamentikaként is működnek: szabályos távolságokban árnyékcsíkot képeznek a homlokzaton, és a falazatok vízszintes szerkezeti rétegeit hangsúlyozzák.

Az épület tömege a belső térkapcsolatok térbeontásának tekinthető. A zárt hasárból a szükséges helyeken metsz ki egy-egy tömeget az alkotó, amelyek aztán teraszokként funkcionálnak, részben a panorámára tájolva, részben a lakás kertkapcsolatát megteremtve. Rauch nem keres formai kontaktust a falu tradicionális lakóépületeivel, csupán a vályog anyagára, meleg barna színére és gazdag textúrájára bízva teremt kapcsolatot az épület a hellyel. A belső terekben és a teraszokon a födémek, a padlók és a falak is látszó vályogburkolatot kaptak. Az alsó szinten durvább megmunkálású, a lakószinteken csiszolt felülettel készültek el a padlóburkolatok, csak tradicionális szerkezetek (csapos gerenda- és poroszcsüveg födém) felhasználásával. A monokróm padlóburkoló lapokat Rauch keramikuművész felesége mintázta, afrikai minták felhasználásával. A falak belső oldali nádpalló hőszigeteléssel készültek, fűtőszálas vályogpanel burkolattal. A falazat így megőrzi jó hőtároló tömegét, a hőszigetelő képessége is kitűnő, miközben a falfűtésnek köszönhetően télen egyenletes, sugárzó meleget biztosít.

Az épület Martin Rauch építészeti és művészeti hitvallása, munkássága első 25 évének összefoglalása. Az ő érdeme, hogy a földépítészet Európában hosszú idő után ismét előtérbe került, széles tömegek számára megtapasztalhatóvá vált. Oktatói munkája korunk jelentős európai vályogos építészait indította el. Mindehhez a kitarító munka mellett határozott döntésekre is szüksége volt,

amelyekkel a dizájn szempontjából trendivé, az iparosodó építészeti kivitelezés szempontjából pedig előregyárthatóvá, gépesíthetővé tette a vályogot. Magyarországon ez a munka még előttünk áll, azonban a vályog kitűnő épületbiológiai

tulajdonságai, a helyhez való kötődést erősítő és kifejező építése és falszerkezetének művészi értékeiben rejlő lehetősége elegendő indokot ad a természetes építőanyagok kedvelői számára, hogy kövessük Martin Rauch példáját.